

GYVIEJI ARCHYVAI

Marija Valansevičiūtė - Sereičikienė, gimusi ir užaugusi Nedzingės kaime, baigusi Vilniaus pedagoginį institutą, nuo 1960 metų su vyru Kazimieru įsidarbino Nedzingės vidurinėje mokykloje biologijos ir chemijos mokytoja. Vėliau buvo paskirta gamybinio mokyimo vedėja, o direktoriaujant A. Gliebienei, – užklasinio darbo vedėja. Jai vadovaujant buvo organizuojami įvairūs užklasiniai renginiai: pokalbiai, susitikimai su rašytojais, su gydytojais, įvairios šventės, per visuomenės naudingą darbo valandas tvarkoma ne tik mokyklos, bet ir kaimo aplinka. Marytė (taip ją vadino visi) turėjo daug visuomeninių pareigų: buvo kolūkio moterų tarybos pirmininkė, Nedzingės apylinkės tarybos narė, atsakinga už nepilnamečių mokinių elgesį, mokyklos profsąjungos pirmininkė, vėliau – TSKP mokytojų organizacijos sekretorė. Būdama moterų tarybos pirmininke dirbo švietėjišką darbą ne tik su Nedzingės kaimo, bet ir su aplinkinių kaimų moterimis iš Tolkūnų, Laičių, Vartavalakio ir kt., organizavo susitikimus su moterų gydytoja, literatūros mokytojais, skatino moteris skaityti knygas.

Fizinio lavinimo ir kūno kultūros mokytoja **Kazimieras Sereičikas**, taip pat Pedagoginio instituto auklėtinis ir mokytojas iš pašaukimo, veržlus, degantis naujomis idėjomis, visada siekiantis geriausio rezultato, labai daug nuveikė Nedzingės mokyklos ir bendruomenės labui. Tik pradėjęs dirbti darė žygius, kad mokykla turėtų stadioną, sportinį inventorių. Jis neskaičiavo darbo valandų: organizavo popietines talkas, įrenginėjo stadioną, o vėliau – ir sporto salę, kad ir nedidelę, bet taip reikalingą. Prieš pamokas vykdavo visų mokinių mankštą nedideliame stadione prie mokyklos, kuris buvo įrengtas taip pat mokytojo iniciatyva. Žiemą mokytojas su vyresniųjų klasių berniukais, šią

Nedzingės lietuviškai mokyklai – 100 metų

Jubiliejus, kurio nebešventėme

(Prisiminimai apie Nedzingės mokyklą)

sporto aikštelę užlieję vandeni, pasidarydavo čiuožyklą, netgi bandė žaisti ledo ritulį. Su daug sporto šakų mokytojas stengėsi supažindinti mokinius, bet didžiausią dėmesį skyrė rankiniui ir lengvajai atletikai, o vėliau ir gimnastikai. Anot jo žodžių, „rankinis grūdina žmogaus sportinį charakterį, vysto greitį, šoklumą“. Todėl nenuostabu, kad Nedzingės vidurinės mokyklos rankininkų komandos – berniukų ir mergaičių – ne kartą rajone buvo prizininės, o 1972 metais berniukų komanda tapo respublikos čempionė. Ir lengvaatlečių turėjo gabius, kurie gynė rajono garbę. Vaidas Poznėkas – Lietuvos moksleivių ieties metimo čempionas, Jonas Maciulevičius – šuolyje į toli zoninių varžybų nugalėtojas, Viktoras Juškevičius – dviračių varžybose laimėjęs sidabro medalį, buvusi Sereičiko mokinė Audronė Mockevičiūtė – 1991 m. ir 1993 m. Lietuvos čempionė sprinto rungtyse, 1991 m. Pasaulio lietuvių žaidynių čempionė. Berniukų penkiakovininkų komanda taip pat buvo respublikos čempionė, keturkovininkai – zoninių varžybų nugalėtojai, gimnastai taip pat ne vieną medalį buvo iškovoję.

Mokytojas padėjo ir kaimo sportininkams. Respublikinėje kolūkiečių spartakiadoje Nedzingės kolūkio „Žalgiris“ tinklininkai laimėjo bronzos medalius, o moterys – ketvirtą vietą.

Mokytojas turėjo ir daugiau talentų: puikiai piešė, dėstė technologijas berniukams, mokyklą puošė jo padaryti standai, taip pat dalyvavo kultūros namų saviveiklos būreliuose, šoko, dainavo, vaidino, puoselėjo savo sodybą. Moters dienos proga ko-

leges pamalonindavo savo darbeliais, visada buvo geros nuotaikos, mėgo humorą. Pats būdamas labai judrus, savo pavyzdžiu uždegantis mokinius ir mokytojus, buvo visų mylimas ir gerbiamas, visi jį vadino – „mūsų Kaziukas“.

1974-1990 m. Direktorius Jonas Venclova (1929-1993)

Jonas Venclova – 1944 m. Merkinės gimnazijos pirmos laidos abiturientas, auklėtas prieškarinio laikotarpio pedagogų inteligentų, kunigo rašytojo Jono Kuzmicko (kuris dėstė lietuvių kalbą ir literatūrą), Teodoro Daukanto, generolo, buvusio krašto apsaugos ministro, dėsciausio matematiką, rašytojo Juliaus Būteno, išlaikė tą iškiepytą inteligentiškumą. Visada darbe būdavo pasitempęs, su kostiumu, kaklaraiščiu, į mokyklą visada ateidavo pirmas, sutikdavo gera nuotaika mokinius ir mokytojus. Todėl ir mokiniai jam būdavo pagarbūs, pasirodžius direktoriui jie, ypač berniukai, pasitempdavo, netriukšmaudavo. Direktorius dėstė rusų kalbą ir literatūrą. Buvė jo mokiniai prisimena, kad jei direktoriaus garbanotų plaukų sruoga nukrito ant kaktos, jis kaip aktorius Puškino, Lermontovo, Dostojevskio ir kitų rusų klasikų ilgiausias kūrinių ištraukas atmintinai deklamuos.

Iš tikrųjų J. Venclovai Nedzingė nebuvo svetima – 1954 m. jo pirmoji darbovietė, čia ir šeima sukūrė su mokytoja Genovaitė Kastanavičiūte, čia gimė ir vyriausias sūnus Rimas.

Direktorius turėjo oratoriaus gabumų, todėl mokytojų posėdžiai, tėvų ar mokinių susirinkimai būdavo įdomūs,

prasmingi. Jo direktoriavimo metu visoje „didžiojoje tėvynėje“ įsigalėjo stagnacija, kuri neaplenkė ir Nedzingės: kas dirbo ir toliau gerai dirbo, kas nedirbo... irgi gerai dirbo. Prasidėjo būtinais nepritekliai, todėl atsirado talonai įvairioms prekėms, vogtų iš fabrikų prekių perpardavimai, sugriuvo lygybė ir brolybė“. Direktorius į šiuos dalykus, netgi ir į mokyimo dalies vedėjos darbą (mokytojų darbo pamokų paskirstymą) nesikišo, atsirado „mylimi“ ir „nemylimi“.

Visose Varėnos rajono mokyklose mokytojams buvo pastatyti daugiabučiai, išskyrus Nedzingę. Direktorius prašymu, mokytojų buičiai pagerinti buvo pasatyti du nedideli ir vienas didesnis blokiniai nameliai.

Prasidėjęs Sąjūdžiui, Nedzingės mokyklos kolektyvas buvo labai atsargus, nepuolė stačia galva į įvykių sūkurių, bet, paskelbus Lietuvos Respublikos Nepriklausomybę, direktoriaus prašymu mokytoja I. Valentukonytė pasiūvo vėliavą, ir virš mokyklos Trišpalvė suplevė savo visu gražumu. O Lietuvos himnas su visa mokyklos bendruomene buvo iškilmingai iškabintas koridoriuje.

1967 m. į Nedzingės vidurinę mokyklą po Pedagoginio instituto studijų atvyko dirbti **Angelė Poškutė - Stankevičienė** (1944-1995 m.), prancūzų kalbos mokytoja. Angelė, gimusi, užaugusi ir vidurinę mokyklą baigusi Senojoje Varėnoje, pasižymėjo stiprią charakteriu, kūrybinga, darbšti, smalsi, mokėjusi mokinius sudominti prancūzų kalbos grožiu ir būtinimu ją mokėti, didelį dėmesį kreipė į prancūzų šnekamąją kalbą. Mokiniai, jai padedant, pra-

dėjo susirašinėti su prancūzų vaikais, kai kurie net iki šių dienų yra išlaikę ryšius ir pasisveičia vieni pas kitus. Ne vienas jos buvęs mokinys pasirinko prancūzų kalbos studijas, o ir kiti, besimokantys kitų specialybių, neturėjo vargo su prancūzų kalba. Kai į Merkinę pradėjo atvažinėti prancūzų profesorė Francuaza, Angelė buvo vertėja, artimai susidraugavo su prancūzų delegacijomis, kurios ne kartą ir Nedzingėje svečiavosi, dalyvavo bendrose vakaronėse, su Varėnos rajono mokinių delegacija pati pabuvojo Paryžiuje, savo svajonių mieste. Angelė visą laiką skundėsi galvos skausmais, nors buvo be galo optimistė, gydėsi, tikėjo, svajavo ir planavo ateitį, bet mirtis buvo stipresnė. Mokykla neteko darbdėšios, kūrybingos, pareiagingos asmenybės.

Vanda Gudelionytė - Mockevičienė (1934 m.), ilgiausiai išdirbusi šioje mokykloje (nuo 1959 m. iki 2004 m. kaip muzikos, o iki 2014 m. – tik vaikų folklorinio ansamblio „Piemenukai“ vadovė) mokytoja. Nors ir neturėjo muzikinio išsilavinimo, bet įgimto meninio skonio (kaip to meto muzikos specialistai įvertino, – absoliučios klausos) dėka sėkmingai įsiliejo į mokyklos ir Nedzingės kaimo bendruomenę. Vadovavo mokinių chorams, šokių būreliams, vokaliniams ansambliams. Kol mokykloje nebuvo jokio muzikos instrumento, chorų partijas mokydavo iš klausos. Bedirbdama Nedzingėje neakivaizdžiai baigė Tallat-Kelpšos aukštesniąją muzikos mokyklą. Šalia darbo mokykloje vadovavo Kultūros namų mišriam, vėliau – lygių balsų (moterų) chorui. Su šiuo kolektyvu 1980 m. ir 1985 m. dalyvavo Lietuvos respublikinėje dainų šventėje. Taip pat su mokiniais ir su Nedzingės kaimo dramos mėgėjais rengė vaidinimus. Paskelbus radijo ir televizijos konkursą „Dainų dainelė“, Nedzingės dainininkus lydėjo sėkmė: pirmajame konkurse Angelės ir Irenos Juškevičiūčių duetas, antrajame – Stasio Golubausko ir Jono Cibulsko, taip pat Jolantos Juškevičiūtės atliekamas dainas žiuri komisija įvertino kaip gerai dainuojančius atlikėjus. Taip pat „Dainų dainelės“ konkurse dalyvavo ir vyresniųjų klasių mergaičių ansamblis.

1984 m. Varėnos kultūros centre vyko atranka į folkloro festivalį „Ant marių krantelio“, kuriame sudalyvavo ir Nedzingės mokyklos pradinė klasių mokiniai su programa „Piemenukų dainos ir žaidimai“. Tai pats sėkmingiausias mokytojos darbas. Šis vaikų folkloro ansamblis „Piemenukai“ Nedzingės kraštą garsino 30 metų ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje.

2017 m. iš surinktos vaikų tautosakos buvo išleista knygelė „Šoko šarka ir genys“.

Išėjusi į pensiją V. Mockevičienė įkūrė pagyvenusių žmonių bendruomenę „Nedzingėnai“. Gerinti kaimo įvaizdį, rūpintis kultūros paveldu, kaimo tradicijų išlaikymu, kultūringu laisvalaikio praleidimu, taip pat iškilii Nedzingės krašto žmonių pagarbimas, parodų organizavimas, profesionalių kolektyvų koncertai – tai pagrindinė šios bendruomenės veikla.

1991-2014 m. Direktorius Alvydas Pigaga (1949 m.)

„1972 metais, baigęs Vilniaus pedagoginį institutą, fizikos fakultetą, pagal paskyrimą atsidūriau Nedzingės vidurinėje mokykloje atlikti trejų metų būtiną „lažą“. Bet likimas taip suregulavo, kad tas „lažas“ tęsėsi 46 metus, iš kurių 20 metų dirbau mokytoju, o 26 metus – mokyklos direktoriumi“, – pasakoja A. Pigaga.

Alvydas Pigaga gimė 1949 m. trejinės Onos ir Prano Pigagų šeimoje Krasnojarsko krašte, Tanzabiejiaus gyvenvietėje. Čia prabėgo jo vaikystė, čia baigė ir vidurinę mokyklą, o po jos teko padirbėti Tanzabiejiaus miškų pramonės ūkio garaže remontininku. 1968 m. su tėvais grįžo į Lietuvą ir tais pačiais metais įstojo į VVPI fizikos-matematikos fakultetą. „Kadangi mokslas – techniškas, fakulteto dėstytojai buvo labai supratingi ir geranoriški, gerai suprato tremtinių dalią ir nesikabinėjo dėl mano daromų rašybos klaidų“.

Nedzingės vidurinėje mokykloje dėstė fiziką ir iki 1990 m. – karinį parengimą.

Alvydui Pigagai vadovaujant, mokykloje įvyko pagrindiniai mokymo pasikeitimai, atsirado kompiuterių klasė, mokykla įsigijo daug naujų mokymo priemonių, naujų vadovėlių, iš dviejų procentų mokytojų sumokėto valstybinio mokesčio papuošė mokytojų kambarį kilimu, minkštą inventoriu (vadinamuoju „kampu“), įsigijo apvalų stalą, prie kurio ilgųjų pertraukų metu ar po pamokų galima buvo aptarti prie kavos puodelio dienos įvykius. Veikė mokytojų kambaryje televizorius, du kompiuteriai.

Šiuo mokyklos periodu mokiniai gerai žinojo savo teises, bet nelabai – pareigas. Kai atsirado „geltonieji“ autobusukai, o ir maršrutiniai autobusai mielai vežė mokinius į kitas mokyklas, tėvai, kurie savo vaikus ruošė ateičiai mokslams aukštojoje mokykloje, norėjo, kad užsienio kalba būtų anglų, o ne prancūzų, todėl nemaža dalis mokinių išėjo mokytis į gretimas vidurines mokyklas. O ir pačiame Nedzingės kaime mokyklinio amžiaus vaikų vis mažėjo ir mažėjo. 2016 m. Nedzingės mokykla – kaimo švietulys – užgeso.

Tęsinys. Pradžia Nr. 95, 96

Prisiminimus užrašė
Vanda MOCKEVIČIENĖ

A. Pigaga (centre sėdi) su mokyklos mokytojais ir abiturientais. 1992 m. gegužė